

Çocuk Edebiyatında Mizah Tarzları Üzerine Betimsel Bir Araştırma

Hüseyin ÖZTÜRK¹
Ahmet Turan CİMBİZ²

Gönderim Tarihi: 23.10.2025

Yayın Tarihi: 31.12.2025

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Bu çalışma, çocuk edebiyatı metinlerinde yer alan mizahi öğeleri belirlemeyi ve bu öğeleri Martin ve diğerleri (2003) tarafından geliştirilen 2x2 mizah tarzları modeline (katılımcı, kendini geliştirici, saldırgan, kendini yıkıcı) göre sınıflandırmayı amaçlamaktadır. Araştırma nitel bir doküman incelemesidir. Çalışma örneklemini mizah unsurları bakımından zengin olduğu değerlendirilen ve amaçlı örnekleme yoluyla uzman görüşleri doğrultusunda belirlenen dört çocuk edebiyatı eseri oluşturmaktadır. Bunlar Telefon Melefon Yok (Şermin Yaşar), Pat Karikatür Okulu (Behiç Ak), Charlie'nin Çikolata Fabrikası (Roald Dahl) ve Saftirik Greg'in Günlüğü: Bu Benim! (Jeff Kinney) adlı eserlerdir. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen kodlama formu aracılığıyla toplanmıştır. Her bir mizahi ifade ilgili sayfa numarasıyla kaydedilmiştir. Mizahın yönelimi, hedefi ve metin içindeki işlevi dikkate alınarak uygun mizah tarzı kategorisine yerleştirilmiştir. Kodlamanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla ikinci bir alan uzmanı tarafından bağımsız kodlama yapılmış ve kodlayıcılar arası uyum oranı hesaplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiş, mizah tarzlarının frekans ve yüzde dağılımları ortaya konmuştur. Her bir eserde en yüksek frekans ve oran değerine sahip olan mizah tarzı baskın mizah tarzı olarak değerlendirilmiştir. Metinden yapılan doğrudan alıntılar aracılığıyla mizahi öğelerin nitel özellikleri desteklenmiştir. Bu çalışma, çocuk edebiyatında mizahın işlevsel çeşitliliğini ortaya koyarak alana betimleyici ve karşılaştırmalı bir bakış açısı kazandırmayı hedeflemektedir. Araştırma sonuçları, yerli ve çeviri eserlerde mizah tarzlarının farklı biçimlerde öne çıkabildiğini göstermekte, Şermin Yaşar'ın Telefon Melefon Yok adlı eserinde katılımcı, Behiç Ak'ın Pat Karikatür Okulu adlı eserinde kendini geliştirici, Roald Dahl'ın Charlie'nin Çikolata Fabrikası adlı eserinde saldırgan ve Jeff Kinney'nin Saftirik Greg'in Günlüğü: Bu Benim! adlı eserinde kendini aşağılayıcı mizahın baskın olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Mizah, Mizah Tarzları

Descriptive Study on Humor Styles in Children's Literature

Abstract

This study aims to identify humorous elements in children's literature texts and classify these elements according to the 2x2 humour styles model (participatory, self-enhancing, aggressive, self-defeating) developed by Martin et al. (2003). The research is a qualitative document analysis. The study sample consists of four children's literature works that were determined to be rich in humorous elements and selected through purposive sampling in line with expert opinions. These are Telephone Mephone No (Şermin Yaşar), Pat Cartoon School (Behiç Ak), Charlie and the Chocolate Factory (Roald Dahl) and Diary of a Wimpy Kid: This is Me! (Jeff Kinney). Data were collected using a coding form developed by the researcher. Each humorous expression was recorded with its corresponding page number. Considering the orientation, target, and function of humour within the text, each expression was categorised under the appropriate humour style. To ensure the reliability of the coding, independent coding was performed by a second field expert, and the inter-coder agreement rate was calculated. The obtained data were analysed using descriptive analysis methods, revealing the frequency and percentage distributions of humour styles. The humour style with the highest frequency and percentage value in each work was considered the dominant humour style. The qualitative

¹ Sorumlu Yazar : Hüseyin ÖZTÜRK, Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Tokat, Türkiye, huseyin.ozturk22@gop.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2876-4734

² Ahmet Turan CİMBİZ, Doktora Öğrencisi Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Tokat, Türkiye, ahmetturancmbz@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-4604-9294

characteristics of humorous elements were supported through direct quotations from the text. This study aims to provide a descriptive and comparative perspective on the field by revealing the functional diversity of humour in children's literature. The research results show that styles of humour can emerge in different forms in local and translated works, revealing that self-deprecating humour is dominant in Şermin Yaşar's work *Telefon Melefon Yok*, self-improving humour in Behiç Ak's work *Pat Karikatür Okulu*, aggressive humour in Roald Dahl's work *Charlie's Chocolate Factory*, and self-deprecating humour in Jeff Kinney's work *Diary of a Wimpy Kid: This is Me!*

Key Words: Children's Literature, Humor, Styles of Humor

1. Giriş

Çocuk edebiyatı; çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim süreçlerini destekleyen ve masal, öykü, roman ile resimli kitap gibi farklı türlerde sunulan edebî ürünleri kapsar (Mallan, 1993). Bu alandaki metinler yalnızca eğlendirme amacı taşımamakta aynı zamanda dilsel gelişimi, yaratıcılığı ve toplumsal normların içselleştirilmesini destekleyen yapılar olarak işlev görmektedir. Çocuk edebiyatı eserleri hedef yaş grubunun bilişsel ve duyuşsal özellikleri dikkate alınarak kurgulanır. Bu nedenle anlatım biçimleri, sözcük tercihleri ve üslup özellikleri çocuğun gelişimiyle uyumlu olmalıdır (Keskin, 2020). Çocuk edebiyatında yer alan mizahi öğeler metnin estetik niteliğini güçlendirir ve çocukların öğrenme, iletişim kurma ile sosyal uyum süreçlerine katkı sağlar (Cornett, 1986). Bu bağlamda çocuk edebiyatı incelemeleri, eserlerin edebî yönleriyle pedagojik boyutlarını birlikte ele almalıdır (Didin ve Köksal Akyol, 2017).

Mizah çocuk edebiyatının anlatı olanaklarını zenginleştiren temel bir bileşendir. Mizahi öğeler yalnızca güldürme amacına hizmet etmez; aynı zamanda dilin çeşitli kullanım olanaklarını göstererek dil farkındalığını artırır, eleştirel düşünmeyi teşvik eder ve sosyal becerilerin gelişimine katkıda bulunur (Garner, 2006). Resimli kitaplarda sözel ve görsel mizahın birlikte kullanılması küçük yaş grubundaki okurların anlam oluşturma süreçlerini kolaylaştırır ve bilişsel esneklik kazanmalarına yardımcı olur (Dirican, 2020). Daha hacimli çocuk edebiyatı eserlerinde mizah, ironik algı ve soyutlama becerisini geliştirecek biçimde kademeli olarak yapılandırılabilir. Bu durum mizahın çocukların bilişsel olgunluğuna göre değişen işlevlere sahip olabileceğini göstermektedir (Fox, 2013). Ayrıca sınıf ortamında mizahın uygun biçimde kullanımı öğrencilerin derse katılımını ve öğrenme motivasyonunu artırmakta öğretmen-öğrenci ilişkisini güçlendirmektedir (Cornett, 1986). Mizah odaklı edebî eserler de bu bağlamda kullanışlı olabilir.

Mizah, etimolojik ve tarihsel bir derinliğe sahiptir. Arapça kökenli olarak şaka ve nükteli söylemle ilişkili olmaya başlayan mizah kavramı Latince "humour" etkisiyle çeşitli anlam katmanları kazanmıştır (Nesin, 1973; Turgut, 2024). Güncel kuramsal yaklaşımlar mizahı tek boyutlu bir eğlence aracı olarak görmemekte bunun yerine bilişsel, duygusal, sosyal ve davranışsal açıdan çok boyutlu bir olgu olarak ele almaktadır (McGhee, 1979). Sözlü, yazılı, görsel ya da işitsel biçimlerde ortaya çıkabilen mizah, bireyler ile kültürler arasında değişkenlik gösterir (Raskin, 1985). Gülme ile mizah arasındaki ilişki karmaşıktır. Her gülme mizah kaynaklı olmayabilir fakat mizah deneyimleri genellikle gülme veya gülümseme potansiyeli içerir (Nesin, 1973). Akademik çalışmalar mizahı yalnızca güldürme aracı olarak tanımlamamakta aynı zamanda sosyal etkileşimleri düzenleyen bilişsel süreçleri harekete geçiren ve duygusal dayanıklılığı destekleyen bir mekanizma olarak değerlendirmektedir (Mireault ve Reddy, 2016).

Çocuk edebiyatında mizah üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, alanın belirli temalar etrafında şekillendiği görülmektedir. Bu çalışmaların önemli bir bölümünde okul öncesi döneme yönelik resimli çocuk kitapları merkeze alınmıştır. Söz konusu eserlerde yer alan mizahi unsurların ve karakterlerin çocukların mizah gelişimine uygunluğu incelenmiştir (Akıncı, 2015; Aslanyürek,

2021; Dirican, Bekir ve Bayraktar, 2020; Pala ve Gönen, 2018). Bunun yanı sıra çocuklar için resimli mizah tarzları ölçeğinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar da bulunmaktadır (Yılmaz Çam, 2023). Çocuk edebiyatı alanında eserlerdeki mizah unsurlarının betimlenmesi (Eroğlu, 2008; İnce Samur ve Arıkan, 2018; Karababa ve Alamdar, 2017; Kılıç, 2019), mizah kuramlarına dayalı çözümlemeler (Çetin Bozdaş, 2022), mizah tarzlarının belirlenmesi (Kaya ve Şimşek, 2021), mizahın metinlerdeki işlevi (Bulut Gökçe, 2023) ve çocukların duyuşsal gelişimine etkileri (Köroğlu, 2024) gibi konuların ele alındığı görülmektedir. Ayrıca çocuk edebiyatı ve çeviri çocuk kitaplarında mizahın sunum biçimine odaklanan araştırmaların da yürütüldüğü görülmektedir (Gavriilidou, 2023; Kapera, 2022; Muela Bermejo, 2023). Eğitim bağlamında ise mizahın Türkçe derslerinde ders başarısı, derse yönelik tutum ve dil becerileri üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalar bulunmaktadır (Aydın, 2006; Savaş, 2014; Topal, 2013; Şakiroğlu, 2017; Şakiroğlu ve Kılıç, 2019). Bununla birlikte mevcut araştırmaların önemli bir bölümünün eser merkezli olduğu, mizahın çoğunlukla içerik ve işlev boyutlarıyla ele alındığı anlaşılmaktadır. Bu durum, çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan mizahi öğelerin mizah tarzları çerçevesinde bütüncül ve karşılaştırmalı biçimde ele alınmasının alanyazın açısından gerekli olduğunu göstermektedir.

Mizahın kullanım biçimlerini sınıflandırmaya yönelik kuramsal çerçeveler arasında Martin, Puhlik-Doris, Larsen, Gray ve Weir'in (2003) geliştirdiği 2x2 mizah tarzları modeli yaygın kabul görmektedir. Bu model, mizahı olumlu ve olumsuz işlevler temelinde dört ana tarzda ele alır: katılımcı, kendini geliştirici, saldırgan ve kendini yıkıcı. Bu çalışmada söz konusu model, çocuk edebiyatı metinlerinde yer alan mizahi ifadelerin sınıflandırılmasında analitik bir araç olarak kullanılmıştır. Mizahın yönelimi, hedefi ve metin içindeki işlevi temel ölçütler olarak dikkate alınmıştır.

Katılımcı mizah, düşmanca olmayan paylaşımı ve kişilerarası uyumu güçlendiren mizah biçimidir. Bu tarz birlikte gülmeyi ve sosyal bağların kurulmasını destekler ve çocuk edebiyatında akran ilişkilerini güçlendiren bir işlev görebilir (Campbell, Martin ve Ward, 2008; Martin, Puhlik-Doris, Larsen, Gray ve Weir, 2003). Bu çalışmada aile içi etkileşimler, arkadaşlık ilişkileri ve ortak deneyimler üzerinden kurulan, okurda yakınlık ve paylaşım duygusu oluşturan mizahi anlatımlar katılımcı mizah kapsamında değerlendirilmiştir.

Kendini geliştirici mizah, bireyin olumsuz duygularla başa çıkmak için mizahı içsel bir başa çıkma stratejisi olarak kullanmasını ifade eder. Bu tarz, bireyin zor durumları yeniden çerçeveyerek stresle başa çıkmasını kolaylaştırır ve çocuk metinlerinde dayanıklılık ile duygusal düzenleme becerilerinin desteklenmesine katkı sağlar (Kazarian ve Martin, 2004; Martin ve diğerleri, 2003). Metinlerde karakterlerin güçlükler karşısında mizah yoluyla olumlu bir bakış açısı geliştirmesi ve kendisiyle barışık bir tutum sergilemesi, bu mizah tarzının ayırt edici göstergeleri olarak ele alınmıştır.

Saldırgan mizah, başkalarını küçümseme, alay etme veya dışlama yoluyla üstünlük sağlamaya yönelik mizah biçimidir. Çocukluk ve ergenlik döneminde bu tür mizah grup içi hiyerarşileri pekiştirebilir ve zorbalıkla ilişkilendirilebilir. Bu nedenle metinlerdeki biçimi ve hedefi dikkatle değerlendirilmelidir (Martin, 2003; Miczo, Averbek ve Mariani, 2009). Bu çalışmada mizahın belirli bir karakteri ya da grubu aşağılayıcı biçimde hedef aldığı, eleştiri ya da dışlama işlevi üstlendiği örnekler saldırgan mizah kapsamında sınıflandırılmıştır.

Kendini yıkıcı mizah, bireyin kendi kusurlarını alaya alarak başkalarının onayını kazanmaya çalıştığı anlatım biçimidir. Bu strateji kısa vadede sosyal kabulleniş sağlayabilir ancak uzun vadede özsaygı üzerinde olumsuz etkiler doğurabilir ve çocuk edebiyatında bu tarzın temsili pedagojik açıdan önem taşır (Martin ve diğerleri, 2003; Miczo, Averbek ve Mariani, 2009). Anlatıcı ya da

karakterin kendini küçük düşürücü söylemlerle mizah üretmesi, bu mizah tarzının temel ölçütü olarak değerlendirilmiştir.

Paul McGhee'nin mizah gelişimi kuramı, farklı yaş gruplarının mizahı algılama ve kullanma biçimlerinde belirgin farklılıkların bulunduğunu vurgulamaktadır (McGhee, 2002). Bu çerçevede dikkate alındığında, çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan mizahi öğelerin çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişim özellikleriyle ilişkili olarak sistematik biçimde incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte alanyazında çocuk edebiyatında mizahın çoğunlukla içerik ve işlev boyutlarıyla ele alındığı, mizahi öğelerin kuramsal mizah modelleri temelinde sınıflandırılmasına yönelik çalışmaların sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu durum, çocuk edebiyatı metinlerinde mizahın hangi yönelimler ve işlevler üzerinden yapılandığını ortaya koymayı güçleştirmektedir. Bu bağlamda çalışmanın temel problemi, çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan mizahi öğelerin model temelli bir yaklaşımla incelenmesinin alanyazın açısından neden gerekli olduğudur. Bu çalışmada amaç, mizahi öğelerin tanımlanması ve sınıflandırılması yoluyla çocuk edebiyatında mizahın işlevsel çeşitliliğine ilişkin betimleyici ve karşılaştırmalı bir çerçeve sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma soruları ele alınmıştır. Çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan mizahi öğeler hangi mizah tarzları kapsamında sınıflandırılabilir ve bu eserlerde baskın olarak hangi mizah tarzı öne çıkmaktadır?

1.1. Araştırma Soruları

1. İncelenen çocuk edebiyatı eserlerinde tespit edilen mizahi öğeler nelerdir?
2. Bu mizahi öğeler Martin ve diğerlerinin (2003) 2x2 mizah tarzları modeli çerçevesinde nasıl sınıflandırılabilir?
3. İncelenen eserlerde baskın olan mizah tarzı hangisidir?

1.2. Alt Problemler

Bu araştırmada, çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan mizahi öğelerin 2x2 mizah tarzları modeli çerçevesinde incelenmesi amacıyla aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. İncelenen çocuk edebiyatı eserlerinde hangi mizah tarzları tespit edilmiştir?
2. İncelenen eserlerde mizah tarzlarının frekans ve yüzde dağılımları nasıldır?
3. Her bir eserde baskın olarak kullanılan mizah tarzı hangisidir?
4. Mizah tarzlarının dağılımı eserler arasında nasıl bir görünüm sergilemektedir?

Bu alt problemler, Telefon Melefon Yok, Pat Karikatür Okulu, Charlie'nin Çikolata Fabrikası ve Saftirik Greg'in Günlüğü: Bu Benim! adlı eserler üzerinden elde edilen bulgular doğrultusunda ele alınmıştır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan mizahi öğeleri tespit etmek, bu öğeleri Martin ve diğerlerinin (2003) geliştirdiği 2x2 mizah tarzları modeli (katılımcı, kendini geliştirici, saldırgan, kendini yıkıcı) çerçevesinde sınıflandırmak ve incelenen eserlerde hangi mizah tarzının baskın olduğunu belirlemektir.

2. Yöntem

Bu başlık altında araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanma süreci, verilerin analizi ve sınırlılıklarına ilişkin bilgiler ayrıntılı olarak sunulmaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada mizahi öğeler içeren çocuk edebiyatı eserleri, nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması

hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin sistematik biçimde çözümlenmesini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189). Bu doğrultuda seçilen çocuk edebiyatı eserleri, içeriklerindeki mizahi öğeleri belirlemek ve bu öğeleri mizah tarzları kuramı çerçevesinde sınıflandırmak amacıyla incelenmiştir. Doküman incelemesi yöntemi bu çalışmada özellikle tercih edilmiştir çünkü araştırmanın temel hedefi, mevcut eserlerde yer alan mizahi öğeleri doğal bağlamı içinde ortaya koymak ve bunları kuramsal bir model aracılığıyla betimlemektir. Bu yaklaşım, mizahın metin içindeki işlevsel görünümünü derinlemesine incelemeye ve nitel bir değerlendirme sunmaya olanak sağlamıştır.

2.2. İncelenen Eserlerin Belirlenmesi

Araştırmanın çalışma grubunu, mizahi öğeler barındırdığı bilinen ve çocuk okur kitlesine yönelik olarak kaleme alınan dört çocuk edebiyatı eseri oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu örnekleme yaklaşımının temelinde, araştırma konusu ile doğrudan ilişkili olarak önceden belirlenen belirli ölçütleri karşılayan tüm durumların ayrıntılı biçimde incelenmesi anlayışı yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 122). Bu teknik, araştırma amacına doğrudan hizmet eden örneklerin belirlenmesine ve nitel verilerin derinlemesine incelenmesine olanak sağlar.

Araştırmada incelenecek eserlerin belirlenmesinde, çocuk edebiyatında mizahın farklı biçimlerini temsil etme ölçütü temel alınmıştır. Bu doğrultuda çocuk edebiyatı antolojileri, Millî Eğitim Bakanlığı'nın önerdiği kitap listeleri, eğitim fakültelerinde okutulan ders kitapları, yayınevlerinin çocuk edebiyatı katalogları, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitaplığı gibi kurumların çocuk serileri, akademik çalışmalar ve dijital veri tabanları sistematik biçimde taranmıştır. Bu tarama sonucunda, dil ve anlatım bakımından çocuklara uygunluk, mizahi öğelerin belirginliği, tematik çeşitlilik, özgünlük ve edebî değer ölçütlerini karşılayan geniş bir eser havuzu oluşturulmuştur. Ardından, hedef yaş grubunu yakından tanıyan Türkçe öğretmenleri, çocuk edebiyatı alanında uzman akademisyenler ve çocuk kütüphanecilerinin görüşleri doğrultusunda, bu havuz içerisinde mizahi öğeler bakımından zengin olduğu değerlendirilen ve çocuk edebiyatında mizahın farklı yönelimlerinin ortaya konmasına imkân tanıyabilecek nitelikteki dört eser amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Bu yöntem, seçimin nesnellliğini ve temsili gücünü artırmış ve farklı mizah tarzlarının karşılaştırılabilir biçimde incelenmesine olanak sağlamıştır.

Bu doğrultuda çalışmada kullanılan eserler aşağıda tablo hâlinde sunulmuştur:

Tablo 1. Araştırmada Kullanılan Çocuk Edebiyatı Eserleri ve Yazarları

Sıra No	Eser Adı	Yazarı
1.	Telefon Melefon Yok	Şermin Yaşar
2.	Pat Karikatür Okulu	Behiç Ak
3.	Charlie'nin Çikolata Fabrikası	Roald Dahl
4.	Saftirik Greg'in Günlüğü: Bu Benim!	Jeff Kinney

Bu eserlerin çalışma grubunun yaş düzeyine uygunluğunu ve içeriklerindeki mizahi öğelerin çocuklar üzerindeki olası psikolojik etkilerini değerlendirmek amacıyla çocuk edebiyatı alanında iki uzman akademisyen ile bir psikoloğun görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanlar, her bir eseri dil ve anlatım özellikleri, içerik bütünlüğü, tematik yapı ve mizahın pedagojik uygunluğu açısından incelemiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda seçilen metinlerin araştırma uygulamaları açısından yaş grubuna ve çalışmanın amaçlarına uygun olduğu konusunda görüş birliği sağlanmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler, bir grup araştırmacı (Martin vd., 2003) tarafından geliştirilen 2×2 mizah tarzları modeline dayalı olarak oluşturulan doküman incelemesi protokolü aracılığıyla toplanmıştır. Bu protokol, incelenen çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan mizahi öğelerin sistematik biçimde belirlenmesi ve sınıflandırılmasını amaçlamaktadır. Veri toplama sürecinde araştırmacı tarafından geliştirilen kodlama formu kullanılmıştır. Bu formda her bir mizahi ifade, ilgili sayfa numarasıyla birlikte kaydedilmiş, ait olduğu mizah tarzı kategorisi belirlenmiş ve araştırmacı tarafından kısa bir gerekçe eklenmiştir. Böylece verilerin düzenli ve izlenebilir biçimde kaydedilmesi sağlanmıştır.

Veri toplama süreci beş aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada, araştırmacı ile Türkçe eğitimi alanında uzman bir akademisyen her eseri bağımsız biçimde okuyarak ayrıntılı inceleme yapmıştır. İkinci aşamada, metinlerde yer alan mizahi öğeler belirlenmiş, ilgili cümle veya paragraflar sayfa numaralarıyla birlikte kodlama formuna aktarılmıştır. Üçüncü aşamada, her bir mizahi ifade Martin ve diğerlerinin (2003) modelinde yer alan dört temel kategoriye göre sınıflandırılmıştır: katılımcı mizah, kendini geliştirici mizah, saldırgan mizah ve kendini yıkıcı mizah. Dördüncü aşamada, kodlama sürecinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırmacı ve uzman aynı eserleri birbirinden bağımsız biçimde kodlamış, ardından kodlama sonuçları karşılaştırılmıştır. Kodlayıcılar arasındaki uyum oranı, “Uzlaşılan kod sayısı / (Uzlaşılan kod sayısı + Uzlaşılamayan kod sayısı) × 100” formülü (Kazdin, 2011, s. 104) kullanılarak hesaplanmıştır. Başlangıçtaki kodlayıcılar arası güvenilirlik oranı %82 (ranj = 78–90) olarak bulunmuştur. Beşinci ve son aşamada, farklı değerlendirilen kodlar araştırmacı ve uzman tarafından tartışılmış, uzlaşa sağlanarak güvenilirlik oranı %100’e yükseltilmiştir. Bu sistematik süreç, verilerin analizinde nesnellığı, güvenilirliği ve kuramsal tutarlılığı güçlendirmiştir.

Bu süreç sonunda elde edilen veriler analiz edilmek üzere hazır hâle getirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel analiz, toplanan verilerin önceden belirlenmiş temalar çerçevesinde özetlenmesini, düzenlenmesini ve yorumlanmasını içeren bir analiz yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 239). Bu çalışmada betimsel analiz süreci dört temel aşamada yürütülmüştür.

İlk aşamada analiz çerçevesi oluşturulmuştur. Bu aşamada 2×2 mizah tarzları modeli Martin ve diğerleri (2003) tarafından geliştirilen kuramsal yapı temel alınmış ve verilerin sınıflandırılmasında analitik bir çerçeve olarak benimsenmiştir. İkinci aşamada, kodlama formuna kaydedilen tüm mizahi öğeler ayrıntılı biçimde incelenmiş ve her biri, mizahın yönelimi, hedefi ve metin içindeki işlevi dikkate alınarak ilgili mizah tarzı kategorisine yerleştirilmiştir. Üçüncü aşamada, her bir eserde tespit edilen mizah tarzlarının frekans ve yüzde dağılımları hesaplanmış ve elde edilen bulgular tablolar hâlinde sunulmuştur. Dördüncü aşamada ise bu nicel dağılımlar temel alınarak, her eserde en yüksek frekans ve oran değerine sahip olan mizah tarzı baskın mizah tarzı olarak kabul edilmiştir. Bu bulgular çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişim özellikleriyle ilişkilendirilerek yorumlanmış ve tartışılmıştır.

Analiz sürecinde hem nicel hem nitel veriler birlikte değerlendirilmiştir. Frekans ve yüzde değerleri mizah tarzlarının nicel dağılımını ortaya koyarken, doğrudan metinlerden yapılan alıntılar mizahi öğelerin nitel yönünü örnekleyerek bulguların geçerliliğini güçlendirmiştir.

2.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, belirli sınırlılıklar çerçevesinde yürütülmüştür. Öncelikle çalışmanın örnekleme, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen dört çocuk edebiyatı eseri ile sınırlandırılmıştır. Bu durum,

elde edilen bulguların çocuk edebiyatının tamamına genellenmesini güçleştirmektedir. Bununla birlikte amaçlı örnekleme yöntemi, çalışmanın araştırma problemiyle doğrudan ilişkili ve mizah unsurları bakımından zengin eserlerin incelenmesine olanak tanınması açısından tercih edilmiştir.

Araştırmada mizahi öğelerin sınıflandırılmasında yalnızca Martin ve diğerleri (2003) tarafından geliştirilen 2x2 mizah tarzları modeli esas alınmıştır. Bu durum, mizahın farklı kuramsal yaklaşımlar temelinde ele alınmasını sınırlamaktadır. Farklı mizah kuramları kullanılarak yapılacak çalışmalar, çocuk edebiyatında mizahın daha geniş bir kuramsal çerçevede değerlendirilmesine katkı sağlayabilir.

Çalışmanın bir diğer sınırlılığı, incelemenin yalnızca yazılı ve sözel mizah unsurlarıyla sınırlandırılmış olmasıdır. Resimli kitaplarda ve çizgi ağırlıklı eserlerde önemli bir yer tutan görsel mizah unsurları bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu nedenle elde edilen bulgular, metin temelli mizah unsurlarıyla sınırlı olarak değerlendirilmelidir.

Belirtilen sınırlılıklar doğrultusunda bu çalışmanın bulguları, çocuk edebiyatında mizahın model temelli çözümlenmesine ilişkin betimleyici bir çerçeve sunmakta olup, ileride yapılacak araştırmalar için bir başlangıç noktası olarak değerlendirilmelidir.

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular, belirlenen çocuk edebiyatı eserleri belirlenen amaçlar doğrultusunda tablolara yer verilerek açıklanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, araştırma soruları esas alınarak analiz edilmiş ve aşağıda yer alan başlıklar altında sunulmuştur.

3.1. Telefon Melefon Yok (Yazar: Şermin Yaşar) Adlı Eserdeki Mizah Tarzları ve Baskın Mizah Tarzı

Şermin Yaşar'ın Telefon Melefon Yok adlı eserinde tespit edilen 104 mizah ögesinin büyük kısmı katılımcı mizah türündedir. Katılımcı mizah, eserde aile içi dayanışmayı, kuşaklar arası bağı ve ortak gülme kültürünü besleyen anlatımlarla ortaya çıkmıştır.

Bu mizah türüne örnek olarak “Bu yaz büyük dedemiz Sıtkı Sıyrıldı yüzünden resmen sıdkımız sıyrıldı!” (s. 5) ifadesi dil oyunu üzerinden ortak bir aile esprisini yansıtır. “Doğum günü moğum günü yapmayın bana, ama pastadan da en çok o yiyor.” (s. 6) cümlesinde kuşaklar arası takılma görülür. “Dedem, telefonu açmayı beceremeyince televizyon kumandasına ‘Alo!’ dedi.” (s. 10) örneği aile içinde yaşanan küçük yanlış anlamaları gülünç hâle getirir. “Dedem, ‘Beni internete koymayın, herkes izler!’ deyince anneannem, ‘Kim izlesin seni, dede?’ dedi.” (s. 14) ifadesinde karşılıklı alay, sıcak bir iletişimin parçası olur.

Eserde kendini geliştirici mizah örnekleri de görülmektedir: “Dedemin telefonu yok ama kalbi internetsiz de seviyor.” (s. 17) ifadesi, yaşamı olumlu yönüyle kabullenmeye dayalıdır. Az sayıda saldırgan mizah örneği “Komşunun kedisi yine bizim çamaşırları tuvalet sandı.” (s. 22) biçimindedir. Kendini aşağılayıcı mizah ise “Ben mesaj atmaya beceremem, yanlışlıkla bütün sınıfa kalp yollarım.” (s. 24) örneğinde görülmektedir.

İncelenen mizah öğelerine ait türlerin sayısal dağılımı aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 2. Telefon Melefon Yok Adlı Eserdeki Mizah Tarzları

Mizah Tarzı	f	%
Katılımcı Mizah	88	84,6
Kendini Geliştirici Mizah	6	5,8
Saldırgan Mizah	7	6,7
Kendini Aşağılayıcı Mizah	3	2,9
Toplam	104	100,0

Eserde baskın olan katılımcı mizah, aile içi paylaşımları güldürü unsuru haline getirerek okurda yakınlık duygusu oluşturur.

3.2. Pat Karikatür Okulu (Yazar: Behiç Ak) Adlı Eserdeki Mizah Tarzları ve Baskın Mizah Tarzı

Behiç Ak'ın Pat Karikatür Okulu adlı eserinde belirlenen 20 mizah ögesi içinde kendini geliştirici mizah baskındır. Bu tarz, karakterlerin gözlem gücü, yaratıcılığı ve kendi hatalarına gülümseyebilme becerisiyle ortaya çıkar.

Kendini geliştirici mizahı açıkça yanıştan örneklerden biri “Çocuklar, nalbur İsmail Bey’, ağzından kelimeleri çivi gibi çıkardığı için ‘Bay Kerpeten’ diyorlardı.” (s. 9) ifadesidir. Bu örnek, çevresini gözlemleyerek üretilen yapıcı bir gülmece örneğidir. “Pat, yaptığı karikatürü öğretmenine gösterince, öğretmeni ‘Senin içindeki mizahı çizgiler bile tutamıyor!’ dedi.” (s. 11) cümlesi, yaratıcılığın neşeyle birleştiği bir anlatımdır. “Okuldaki her öğrenci bir karikatür gibiydi, ama herkes kendi çizgisini bulmakla meşguldü.” (s. 10) ifadesi, mizahın bireysel farkları kabul ettiren bir yönünü yansıtır.

Eserde ayrıca katılımcı mizah örnekleri görülmektedir: “Arkadaşlar Pat’ın karikatürünü görünce, ‘Bizim sınıfta karikatürcü çıktı!’ diye tezahürat yaptı.” (s. 12) cümlesi, topluluk içi dayanışmayı güldürüyle birleştirir. Az sayıda saldırgan mizah “Okulun en sessiz öğrencisine ‘Fısıltı Kralı’ diyorlardı.” (s. 13) biçimindedir. Kendini aşağılayıcı mizah örneği ise “Pat, ‘Ben çizemesem de güldürebiliyorum, o da bir yetenek!’ dedi.” (s. 14) cümlesinde görülür.

İncelenen mizah öğelerine ait türlerin sayısal dağılımı aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 3. Pat Karikatür Okulu Adlı Eserdeki Mizah Tarzları

Mizah Tarzı	f	%
Katılımcı Mizah	4	20
Kendini Geliştirici Mizah	13	65
Saldırgan Mizah	2	10
Kendini Aşağılayıcı Mizah	1	5
Toplam	20	100,0

Bu bulgular, eserdeki mizahın daha çok yaratıcı düşünme ve kendini fark etme süreçlerinden beslendiğini göstermektedir.

3.3. Charlie'nin Çikolata Fabrikası (Yazar: Roald Dahl) Adlı Eserdeki Mizah Tarzları ve Baskın Mizah Tarzı

Roald Dahl'ın Charlie'nin Çikolata Fabrikası adlı eserinde tespit edilen 48 mizah ögesinin büyük bölümü saldırgan mizah türündedir. Bu tarz, çocuk karakterlerin olumsuz davranışlarının abartılı biçimde hicvedilmesiyle ortaya çıkar.

Saldırgan mizaha en açık örneklerden biri “Tezgâhın ardındaki adam tam bir yağ tulumuydu. Dudakları kalın, yanakları tombul...” (s. 65) cümlesidir. “Augustus Gloop çikolataya öyle dalmıştı ki, nehirde yüzdüğünü fark etmedi.” (s. 72) ifadesinde karakterin açgözlülüğü alay konusu edilir. “Violet sakızını o kadar uzun süre çiğnedi ki sonunda mor bir balon oldu.” (s. 95) örneği, mizahın abartı yoluyla cezalandırmaya dönüştüğü bir anlatımdır. “Mike, televizyonun içine girince annesi çığıltı bastı: ‘Yani Mike’ın yalnızca yarısı mı gelecek şimdi?’” (s. 178) cümlesi grotesk bir mizah biçimidir.

Bunların yanında katılımcı mizah örnekleri “Bay Bucket, ‘Bugün fabrikanın önünden geçtim, mis gibi çikolata kokuyordu.’ deyince anne, ‘Senin hayallerin de tatlı kokuyor.’ dedi.” (s. 45) biçimindedir. Kendini geliştirici mizah örneği “Charlie, ‘Şansım az da olsa denemek istiyorum.’

dedi.” (s. 40) cümlesidir. Az sayıda kendini aşağılayıcı mizah “Büyükbaba Joe, ‘Ben yaşlandım ama hayal kurmak hâlâ elimde.’ dedi.” (s. 51) örneğinde görülür.

İncelenen mizah öğelerine ait türlerin sayısal dağılımı aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 4. Charlie'nin Çikolata Fabrikası Adlı Eserdeki Mizah Tarzları

Mizah Tarzı	f	%
Katılımcı Mizah	6	12,5
Kendini Geliştirici Mizah	5	10,4
Saldırgan Mizah	31	64,6
Kendini Aşağılayıcı Mizah	6	12,5
Toplam	48	100,0

Eserde mizah, karakterlerin kusurlarını eleştirerek hem güldürü hem de davranış farkındalığı yaratacak biçimde kullanılmıştır.

3.4. Saftirik Greg'in Günlüğü: Bu Benim! (Yazar: Jeff Kinney) Adlı Eserdeki Mizah Tarzları ve Baskın Mizah Tarzı

Jeff Kinney'in Saftirik Greg'in Günlüğü: Bu Benim! adlı eserinde toplam 40 mizah ögesi saptanmıştır. Bunların büyük bölümü kendini aşağılayıcı mizah türündedir. Anlatıcı Greg, yaşadığı utanç verici olayları, beceriksizliklerini ve yanlış anlamaları kendi bakış açısından alaya alır.

Bu tarzın en belirgin örneklerinden biri “Bir kere şunu baştan söyleyeyim: bu bir GÜNLÜK, hatıra defteri değil.” (s. 7) ifadesidir; anlatıcı kendi yazma eylemini bile gülünçleştirir. “Bunu yapmayı kabul etmemin Tek nedeni: Bir gün zengin ya da ünlü olursam, bütün gün insanların aptal sorularına cevap vermekten çok daha önemli işlerim olacak!” (s. 8) cümlesinde karakter kendi eylemini küçük düşürücü bir gerekçeyle açıklıyor. “O peynir parçası, geçen bahardan beri asfaltın üzerinde duruyor. Kimse dokunmaya cesaret edemiyor.” (s. 15) ifadesi, absürtlüğe dayalı alaycı bir tondadır. “Ben, bu yıl 'en popülerler' listesinde, en iyi olasılıkla 52. ya da 53. sıradayım.” (s. 13) ifadesi yine öz-alay örneğidir. “Gerçi el yazısı dersinden 'D' almıştım ama olsun!” (s. 17) örneği, akademik başarısızlığını açıkça kabul edip bunu mizaha çevirmesine değiniyor.

Eserde katılımcı mizah örnekleri de yer alır: “O Peynir parçası, geçen bahardan beri asfaltın üzerinde duruyor.” (s. 15) cümlesiyle basit absürt bir durum ortaya konur. Az sayıda saldırgan mizah “Daha önce de söylediğim gibi, bir gün çok ünlü olucam, ama şimdilik bir gerizekâhlar ordusuyla okula tıklamak zorundayım!” (s. 8) örneğinde görülür. Kendini geliştirici mizah “Sonunda 'Annecim, olamaz' fikrinden sıkıldım ve bütün işi Rowley'e devrettim.” (s. 175) ifadesiyle temsil edilir.

İncelenen mizah öğelerine ait türlerin sayısal dağılımı aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 5. Saftirik Greg'in Günlüğü: Bu Benim! Adlı Eserdeki Mizah Tarzları

Mizah Tarzı	f	%
Katılımcı Mizah	14	35,0
Kendini Geliştirici Mizah	3	7,5
Saldırgan Mizah	7	17,5
Kendini Aşağılayıcı Mizah	16	40,0
Toplam	40	100,0

Eserin mizahı, anlatıcının kendi hatalarını açıkça dile getirmesiyle oluşan doğal bir içtenlik taşır.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma, çocuk edebiyatında yer alan mizahi öğeleri Martin ve diğerlerinin (2003) geliştirdiği dört boyutlu mizah tarzları modeli çerçevesinde incelemiştir. Dört farklı çocuk kitabı üzerinde gerçekleştirilen çözümleme, her yazarın mizahı farklı bir amaç ve hedef kitleye uygun biçimde kullandığını göstermiştir. Araştırmanın önceki aşamalarında sistematik bir veri toplama ve kodlama

süreci yürütülmüş ve her bir metin iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak değerlendirilmiştir. Kodlama sonuçları karşılaştırılmış, görüş ayrılıkları tartışılarak ortak karara varılmıştır. Bu titiz süreç, verilerin analizinde nesnelliği güçlendirmiş, bulguların güvenilirliğini ve tutarlılığını önemli ölçüde artırmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre Şermin Yaşar'ın Telefon Melefon Yok adlı eserinde katılımcı mizah baskındır. Yazar, aile içindeki ilişkileri ve kuşak farklarını sıcak bir dille ele almış, mizahı iletişim kurmanın bir yolu olarak kullanmıştır. Bu sonuç, Yaşar'ın eserlerinde katılımcı mizahın öne çıktığını belirten Kaya ve Şimşek'in (2021) bulgularıyla örtüşmektedir. Ayrıca çocuk edebiyatında ilişkiye dayalı mizahın, çocuklar arasında empati ve paylaşımı artırdığı önceki araştırmalarla da desteklenmiştir (James, 2016; Yıldırım, Karaca ve Şenol, 2024).

Behiç Ak'ın Pat Karikatür Okulu adlı eserinde kendini geliştirici mizah ön plandadır. Yazar, mizahı öğrencilerin kendini tanıma, özgüven kazanma ve yaratıcılıklarını ortaya koyma sürecinin bir parçası olarak işlemiştir. Martin ve diğerlerinin (2003) modelinde de bu tür mizahın psikolojik iyi oluşla ilişkili olduğu vurgulanmıştır. Benzer biçimde Ergül'ün (2017) araştırmasında mizahın çocukların olumsuz duygularla baş etme becerilerini güçlendirdiği belirtilmiştir.

Roald Dahl'ın Charlie'nin Çikolata Fabrikası adlı eserinde saldırgan mizah öne çıkmaktadır. Dahl, karakterlerin olumsuz davranışlarını abartılı biçimde sunarak toplumsal bir eleştiri ortaya koymuştur. Bu anlatım biçimi, çocuk okurda cezalandırıcı bir etki bırakabilmektedir. Johnson (2010), çocuk kitaplarında alaycı ve cezalandırıcı mizahın çocukların adalet algısını etkileyebileceğini ifade etmiştir. Bu olumsuz görüşe karşın, 11 yaş ve üzeri okurlara yönelik olan bu fantastik öykü, olayların ilerleyişiyle birlikte komik unsurlar taşıyan (Kaya, 2021) ve çocuklar açısından da oldukça uygun bir eser olarak değerlendirildiği (Levent, 2010) görülmektedir. Belirtilen bu yönleriyle eser, saldırgan mizah öğelerini barındırır da mizahın dönüştürücü gücü sayesinde çocuk okurun eleştirel düşünme becerisini destekleyen ve çocuk edebiyatında kendine özgü bir yer edinen bir yapı ortaya koyduğu söylenebilir.

Jeff Kinney'in *Saftirik* Greg'in Günlüğü: Bu Benim! adlı eserinde kendini aşağılayıcı mizah belirgindir. Kahramanın kendi hatalarına gülmesi ve başarısızlıklarını abartılı biçimde anlatması, okurun karakterle özdeşim kurmasını kolaylaştırmaktadır. Martin ve diğerleri (2003) bu mizah türünün kısa vadede sosyal kabul sağlarken uzun vadede öz saygıyı olumsuz etkileyebileceğini belirtmiştir. Buna rağmen kahramanın yaşlılarıyla benzer yaşantılar paylaşması, eserin çocuklar tarafından ilgiyle okunmasına katkı sağlamaktadır (Karababa ve Alamdar, 2017).

İncelenen eserler arasında yerli ve çeviri metinlerin birlikte bulunması, mizah tarzlarının kültürel bağlamla ilişkisini tartışmayı gerekli kılmaktadır. Yerli yazarlar olan Şermin Yaşar ve Behiç Ak'ın eserlerinde katılımcı ve kendini geliştirici mizahın öne çıkması, mizahın daha çok ilişki kurma, paylaşım ve bireysel gelişimi destekleme işlevleriyle kullanıldığını düşündürmektedir. Buna karşılık çeviri eserlerde, özellikle Roald Dahl ve Jeff Kinney'nin yapıtlarında saldırgan ve kendini aşağılayıcı mizahın daha belirgin hâle gelmesi, mizahın eleştirel, alaycı ve bireyin kendisiyle çatışma yaşadığı anlatı biçimleriyle sunulduğunu göstermektedir. Bu farklılıklar, çocuk edebiyatında mizahın yalnızca bireysel yazar tercihlerine değil, aynı zamanda kültürel anlatı geleneklerine, mizah anlayışlarına ve hedeflenen okur profiline bağlı olarak şekillenebileceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte bu çalışmada yerli ve çeviri eserler arasındaki bu ayrım doğrudan karşılaştırmalı bir değişken olarak ele alınmadığından, söz konusu değerlendirmeler bulgular temelinde yapılan temkinli yorumlar olarak ele alınmalıdır.

Bu bulgular, mizahın çocuk edebiyatında yalnızca güldürme amacı taşımadığını açık biçimde ortaya koymaktadır. Mizah kimi zaman ilişki kurma, kimi zaman da eleştiri ya da öz değerlendirme aracı

olarak kullanılmaktadır. Çocuk edebiyatı araştırmaları da mizahın yalnızca eğlence değil aynı zamanda duygusal öğrenmenin ve ahlaki gelişimin bir parçası olduğunu vurgulamaktadır (Ergül, 2017; James, 2016, Johnson, 2010). Özellikle katılımcı ve kendini geliştirici mizah türleri eğitim ortamlarında olumlu sosyal etkileşimleri desteklerken saldırgan ve kendini yıkıcı mizah biçimlerinin dikkatle ele alınması gerektiği görülmektedir (Yıldırım, Karaca ve Şenol, 2024).

Araştırma dört eserle sınırlıdır ve yalnızca metinlerdeki sözel mizah öğeleri incelenmiştir. Görsel öğeler ve çoklu anlatım biçimleri kapsam dışında kalmıştır. Johnson (2010), çocuk kitaplarında mizahın görsel unsurlarla birlikte değerlendirilmesinin önemini vurgulamıştır. Gelecek araştırmalarda farklı türlerdeki eserlerin karşılaştırılması, çocuk okurun mizaha verdiği tepkilerin gözlemlenmesi ve görsel mizahın etkilerinin incelenmesi yararlı olacaktır (Ergül, 2017).

Sonuç olarak bu çalışma, mizahın çocuk edebiyatında çok yönlü bir anlatım aracı olduğunu göstermektedir. Mizah, çocuklara yalnızca eğlenceli bir okuma deneyimi sunmakla kalmaz, aynı zamanda iletişim kurma, duygularını ifade etme ve yaşamla baş etme yollarını da öğretir. Bu nedenle çocuklara yönelik eserlerde mizahın niteliği ve amacı dikkatle değerlendirilmelidir.

Kaynakça:

- Ak, B. (2010). *Pat karikatür okulu*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Akıncı, Ş. (2015). *Resimli çocuk kitaplarında yer alan mizahi unsurların incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara, Türkiye.
- Aslanyürek, D. (2021). *Resimli çocuk kitaplarında yer alan karakterlerin çocukların mizahi gelişimine uygunluğu açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara, Türkiye.
- Aydın, İ. S. (2006). *Türkçe derslerinde mizah kullanımının öğrenci tutum ve başarısına etkisi (İzmir ilköğretim 8. sınıf örnekleminde)* (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir, Türkiye.
- Bulut Gökçe, H. (2023). *Türkiye’de çocuk edebiyatı eserlerinde mizahın işlevleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Samsun, Türkiye.
- Campbell, L., Martin, R. A. & Ward, J. R. (2008). An observational study of humor use while resolving conflict in dating couples. *Personal Relationships*, 15(1), 41-55.
- Cornett, C. E. (1986). *Learning through laughter: humor in the classroom*. Bloomington: Phi Delta Kappa.
- Çetin Bozdaş, B. (2022). *Çocuk edebiyatın ve mizah kuramları: Muzaffer İzgü ve Rifat Ilgaz örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul, Türkiye.
- Dahl, R. (2022). *Charlie'nin çikolata fabrikası*. (çev. C. Üster). İstanbul: Can Çocuk.
- Didin, E. & Köksal Akyol, A. (2017). Development of humor in children. I. Koleva ve G. Duman (Ed.). *Educational research and practice* (s. 324-330). Sofia: St. Kliment Ohridski University Press.
- Dirican, R., Bekir, H. & Bayraktar, V. (2020). Resimli hikâye kitaplarında sözel mizah unsurları. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 13(29), 243-261.
- Ergül, A. (2017). Analysis of humor elements in illustrated story books for children. *Journal of Education and Future*, (11), 15-27.
- Eroğlu, E. (2008). *Muzaffer İzgü'nün çocuk kitaplarının mizah unsurları yönüyle incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu, Türkiye.
- Fox, C. L., Dean, S. & Lyford, K. (2013). Development of a humor styles questionnaire for children. *Humor*, 26(2), 295-319.
- Garner, R. L. (2006) Humor in pedagogy: how ha-ha can lead to aha!, *College Teaching*, 54(1), 177-180.

- Gavriilidou, S. (2023). Translating humour in literary texts for children: The adventures of humour in The Adventures of Pinocchio. *Intercultural Translation Intersemiotic*, 12(1), 1-20.
- İnce Samur, A. Ö. & Arıkan, Y. (2018). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarındaki çatışmaların mizah ögesi bakımından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(1), 165-182.
- James, L. A. & Fox, C. L. (2016). Children's understanding of self-focused humor styles. *Europe's journal of psychology*, 12(3), 420-433.
- Johnson, M. A. (2010). *Humor in children's picturebooks* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). University of North Carolina, Chapel Hill, ABD.
- Kapera, M. (2022). Humour and Translation in Children's Literature. A Cognitive Linguistic Approach. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. *The European Journal of Humour Research*, 10(3), 236-239.
- Karababa, S. & Alamdard, S. G. (2017). Çocuk edebiyatı kitaplarında mizah: Saftirik Örneği. *International Journal of Language Academy*, 5(8), 331-347.
- Kaya, A. İ. & Şimşek, E. (2021). Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarında bir anlatım tarzı olarak mizah. *Türkbilgi*, 2021(42), 291-302.
- Kaya, K. (2021). Roald Dahl'ın "Charlie'nin Çikolata Fabrikası" Adlı Çocuk Romanında Yapısal ve Eğitsel İlkeler. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 10(28), 101-121.
- Kazarian, S. S., & Martin, R. A. (2004). Humour styles, personality, and well-being among Lebanese university students. *European journal of Personality*, 18(3), 209-219.
- Kazdin, A. E. (2011). *Single case research designs: Methods for clinical and applied settings*. Oxford University Press.
- Keskin, F. (2020). Gelişim özelliklerine bağlı olarak çocukta sözlü mizah anlayışı. *Social Mentality And Researcher Thinkers Journal*, 6(32), 869-886.
- Kılıç, E. C. (2019). *Roald Dahl'ın çocuk edebiyatı eserlerinde mizah unsurları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Mersin, Türkiye.
- Kinney, J. (2018). *Saftirik Greg'in günlüğü: bu benim!* (çev. İ. Akın). İstanbul: Vizyon Basımevi.
- Koroğlu, F. (2024). Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarındaki mizahi üslubun çocukların duyuşsal gelişimindeki işlevleri bağlamında incelenmesi. *International Journal of Düzce Educational Sciences*, 2(1), 1-10.
- Levent, G. (2010). *Çocuk edebiyatı çevirilerinde karşılaşılan sorunlar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir, Türkiye.
- Mallan, K. (1993). *Laugh lines: exploring humour in children's literature. literature support series*. Primary English Teaching Association, Laura Street, Newtown, New South Wales, 2042, Australia.
- Martin, R. A., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray, J. & Weir, K. (2003). Individual differences in uses of humor and their relation to psychological well-being: development of the humor styles questionnaire. *Journal Of Research In Personality*, 37(1), 48-75.
- McGhee, P. E. (1979) *Humor: Its origin and development*. San Francisco: W.H. Freeman and Company,
- McGhee, P. E. (2002). *How humour facilitates children's intellectual, social and emotional development*. [chrome-extension://efaidnbnmnnibpcjpcglcfindmkaj/https://www.laughterremedy.com/article_pdfs/Developmental%20benefits.pdf] adresinden [chrome-extension://efaidnbnmnnibpcjpcglcfindmkaj/https://www.laughterremedy.com/article_pdfs/Developmental%20benefits.pdf] adresinden 15.10.2025 tarihinde erişildi.
- Miczo, N., Averbeck, J. M., & Mariani, T. (2009). Affiliative and aggressive humor, attachment dimensions, and interaction goals. *Communication Studies*, 60(5), 443-459.
- Mireault, G. C. & Reddy, V. (2016). *Humor in infants: developmental and psychological perspectives*. Cham, Switzerland: Springer.
- Muela Bermejo, D. (2023). Humour in children's and young adult literature: the work of Gilles Bachelet. *Children's Literature in Education*, 54(1), 73-96.
- Nesin, A. (1973). *Cumhuriyet döneminde Türk mizahı*. İstanbul: Akbaba Yayınları.

- Pala, Ş. & Gönen, M. (2018). Resimli çocuk kitaplarında yer alan mizahi unsurların incelenmesi. *Social Sciences Studies Journal*, 4(18), 1784-1802.
- Raskin, V. (1985) *Semantic mechanisms of humor*. Dordrecht: D. Reidel Publishing Company.
- Savaş, S. (2014). İlköğretim 7. sınıf Türkçe derslerinde mizah kullanımının derse yönelik öğrenci tutumuna etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(1), 73-88.
- Şakiroğlu, Y. (2017). *Mizah temelli etkinliklerin 7. sınıf öğrencilerinin anlatma becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ağrı, Türkiye.
- Şakiroğlu, Y. & Kılıç, Y. (2019). Mizah temelli etkinliklerin 7. sınıf öğrencilerinin yazma becerilerine etkisi. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 43-66.
- Topal, Z. (2013). *İlkokul ve ortaokul öğrencilerinde mizah tutumunun gelişimi (4-8. sınıf öğrencileri özelinde)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bolu, Türkiye.
- Turgut, A. (2024). Mizah sanatı ve Mer'î b. Yûsuf el-Kermî'nin Ğizâ'u'l-ervâh bi'l-muhâdeseti ve'l-muzâh adlı eserinden örnekler. *İlahiyat Akademi*, (20), 189-217.
- Yaşar, Ş. (2025). *Telefon melefyon yok*. İstanbul: Kronik Kitap.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, O. G., Karaca, N, H. & Şenol, F. B. (2024). Examining the relationship between humor styles and self-perceptions in Turkish children: a validation of the HSQ-Y. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 16(3), 311-323.
- Yılmaz Çam, B. (2023). *Okul öncesi dönem çocukları için resimli mizah tarzları ölçeğinin geliştirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Middle East Technical University the Graduate School of Social Sciences. Ankara, Türkiye.